

מהר"ם מרוטנבורג וקבלה

רח"ו מביא: "וצריך אתה לדעת כי זה השם היוצא מזה הפסוק... ורבינו מאיר ז"ל מרוטנבורג הזכירו בבית האסורים מיד..."²³².

מ' גידמן כתב שמהר"ם מרוטנבורג לא היה לו שום קשר לקבלה²³³. וכבר כתב ר' אהרן מרכוס בספרו החסידות²³⁴ שגידמן טעה בזה. לאחרונה הוכיח פרופ' אפרים קנרפוגל בבכירות שמהר"ם מרוטנבורג היה לו קשר אמין עם קבלה²³⁵.

מהר"ש סירליו

רח"ו מביא סגולה בשם מהר"ש סירליו²³⁶. וכבר העיר ג' בוס במאמרו הנזכר²³⁷ שהוא המקור הראשון שיש לנו לענין קשריו עם קבלה²³⁸.

ר' יהודה אריה מודינה

רח"ו העתיק בחיבורו 'ספר הפעולות' חלק גדול מן החיבור 'סוד ישרים' לר' יהודה אריה מודינה, מילה במילה. חיבור זה נדפס לראשונה בויניציאה בשנת תנה. וכפי שכבר כתב ה' אדלמן על חיבור זה, שאינו אלא ליקוט מרפואות יוונים, פולקלור איטלקי וסתם ספרים איטלקיים, ואין לו קשר עם ספרי חז"ל ורבנים²³⁹. מעניין מאוד שר' חיים ויטאל לקח דברים רבים מחיבור זה אע"פ שהמחבר היה ידוע כמתנגד לקבלה ותורת האריז"ל²⁴⁰.

כידוע היה מתנגד לחכמת הקבלה, ואף כתב חיבור כנגדה בשם 'ארי נהם'. אבל החיד"א הביא במסעותיו: "סיפרתי להם בענין הגלגול שהרב אריה יהודה ממודינה רב ויניציאה לא

232. ספר הפעולות, עמ' רכב.

233. התורה והחיים, א, ווארשא תרנו, עמ' קלה.

234. החסידות, תל-אביב תשיד, עמ' רמב.

235. E. Kanarfogel, *Peering through the Lattices, Mystical, Magical and Pietistic Dimensions in the Tosafist Period*, pp. 115-124.

236. ספר הפעולות, עמ' רי.

237. ראה לעיל הערה 15, עמ' 84.

238. עליו ראה ע' סמואל, מפעלו הפרשני והטקסטואלי של ר' שלמה סירליו לירושלמי זרעים, האוניברסיטה העברית, תשנת.

239. H. E. Adelman in "Success and Failure in the Seventeenth-Century Ghetto of Venice: The Life and Thought of Leon Modena, 1571-1648," (PhD dissertation, Brandeis University, 1985), p. 334. ירושלים תשנ, עמ' 95.

240. H. E. Adelman in "Success and Failure in the Seventeenth-Century Ghetto of Venice: The Life and Thought of Leon Modena, 1571-1648," pp. 742-743.

היה מאמין בגלגול והי"ל שכנתו שילדה בן וחי ו' חדשים בצער גדול וקראוהו בשעת גסיסת הילד והלך לקרוא פסוקים כמנהג, ובשעת גסיסה פתח הילד בן ו' חדשים נגוע ומוכה ואמר שמע ישראל... ומת ועיננו ראו, ומהיום ההוא הודה בגלגול²⁴¹. ב'שם הגדולים' הביא החיד"א שראה סיפור זה בחיבור 'חיי יהודה', שהוא האוטופיוגרפיה של מודינה²⁴². ח' מיכל כבר כתב שבכת"י של היומן לא מופיע הסיפור הזה²⁴³. היומן קיים עד היום, והקטע המדובר אינו מופיע שם²⁴⁴. הוא גם כתב ספר על התנגדותו לתורת הגלגול בשם 'בן דוד', חיבור זה נדפס בשנת תרט"ו²⁴⁵. גם בחיבורו RITI שנדפס לראשונה באנגלית בשנת שצ"ז, כתב נגד תורת הגלגול²⁴⁶. אבל בתרגום של הספר לעברית שיצא לאור בוין תרכ"ט השמיט את כל הפרק המתנגד לתורת הגלגול²⁴⁷. לאחרונה פרסמו מכתב שכתב ר' שמואל אבוהב לר' משה זכות ובו דן אם לצאת בפומבי כנגד דעתו של ר' יהודה אריה בענין הגלגול. ר' שמואל אבוהב השיבו שלא כדאי לכתוב נגדו²⁴⁸.

241. מעגל טוב השלם, ירושלים תשמג, עמ' 113 וראה שם, עמ' 9.

242. וראה שם גדולים, ירושלים תשנ"ד, דף לג ע"ב, ערך ר' יהודה אריה ממודינה.

243. אור החיים, ירושלים תשכ"ה, עמ' 443. וראה H. E. Adelman in "Success and Failure in the Seventeenth-Century Ghetto of Venice: The Life and Thought of Leon Modena, 1571-1648," pp. 27-30.

244. *The Autobiography of a Seventeenth-Century Venetian Rabbi, Leon Modena's Life Of Judah*, Ed, M. Cohen, Princeton University Press 1988. יש לציין לדברי א' גולדשמידט במבואו לספר התרומות עם פירוש גדולי תרומה, ירושלים תשמ"ח, עמ' 26, שכתב על ספר זה: "זיוף על ידי איש ודון מתוך מניעים ברורים".

245. חיבר זה נדפס בתוך: א' אשכנזי, טעם זקנים, פרנקפורט תרט"ו, דף סא ע"א-סד ע"ב. על כל הפולמוס סביב מודינה ותורת הגלגול ראה H. E. Adelman in "Success and Failure in the Seventeenth-Century Ghetto of Venice: The Life and Thought of Leon Modena, 1571-1648," pp. 724-743.

246. במהדורה שבידי מופיע כל הפרק כנגד תורת הגלגול. ראה: *The History Of the Present* : Jews, London 1707, pp. 235-237: H. E. Adelman in "Success and Failure in the Seventeenth-Century Ghetto of Venice: The Life and Thought of Leon Modena, 1571-1648," pp. 757-764.

247. שלחן ערוך, עמ' 119.

248. מכתב זה נדפס לאחרונה במאמר 'החסיד רבינו שמואל אבוהב זיע"א', קובץ עץ חיים, ד (תשרי תשסח), עמ' ריט-רמב. המכתב נדפס שם, עמ' רכט-רלג. יש להעיר דבר אחד על מאמר זה. בעמ' רכו נכתב: "אגרת זו שלפנינו שלא באה בדפוס מעולם". וזה לא נכון כלל, כי נדפס על ידי מ' בניהו, 'עמדתם של רבי משה ורבי שמואל אבוהב בפולמוסים שנתעוררו בקרב אנוסי פורטוגל ששבו ליהדות', ספר יובל לשלמה סימוןסון, תל-אביב תשנ"ג, עמ' כט-מד. והיה להם לבדוק יותר, שהרי ידעו כבר שבניהו ידע מכת"י זה שהמאמר מדבר אודותיו, ואף הדפיס חלק חשוב מן המכתבים [תודה לפ' אדלמן שהודיע לי על מקור זה]. וראה מה שאני וידידי ד' רבינוביץ' כתבנו על מאמר זה כאן: